

Ders 8. Edebi çeviri süreci ve edebi eserlerde çeviri sorunları

(Дәріс 8. Көркем аударма үдерісі және көркем шығармалардағы аударма мәселелері)

Ders planı (Дәрістің жоспары):

1. Edebi çeviri nedir?
2. Edebi çeviri süreci
3. Edebi çeviri sorunları

Edebi çeviri nedir?

Söylenmek istenileni insanlara etkili bir şekilde anlatma sanatına edebiyat denilir. Edebiyat, kişinin duygu ve düşüncelerini dil aracılığıyla estetik bir biçimde aktarmasıdır. Edebiyat diğer bir deyişle var olan ya da yaşanmamış herhangi bir olayı, duyguyu ya da düşünceyi insanların alışık olduğu tarzdan farklı olarak olağan dışı bir şekilde sunmayı sağlar.

Edebiyat insanlık tarihi kadar eski olup ilk olarak sözlü başlamış ilerleyen zamanlarda edebi eserler yazıya dökülmeye başlamıştır.

Her edebi eser doğduğu toplumun, kültürün ve dilin özelliklerini taşıdığından dolayı bir edebi eserin kaynak dilden hedef dile ya da dillere çevrilmesi son derece zor ve titizlik gerektiren bir süreç olarak kabul edilir.

Edebi çeviri ise bir dilde yazılan edebi eseri hedef dilin dilsel araçlarıyla okuyuculara orijinal metnin stilistik ve edebi özelliklerini koruyarak ulaştırmaktır. Edebi çeviri; en temel anlatımıyla edebi değer taşıyan öykü, şiir, roman gibi türlerde yazılmış eserlerin bir dilden bir başka dile aktarılmasıdır. Edebi metinler bilgi vermekten çok okuyucunun sanatsal ve estetik bir yolculuğa çıkarılması amacıyla yazılan dil kullanımının en üst düzeyde olduğu metinler olarak tanımlanabilir. Edebi metinler sanatsal bir anlayışın ürünüdür. Bu nedenle edebi metinlerde verilmek istenen mesajlar direkt aktarılmaz. Mecaz anlamlar, çağrışımlar ve kelime oyunları kullanılır.

Edebiyatın alanında bulunan her türlü metin edebi çeviri hizmetlerinin konusu olarak kabul edilir. Edebi çeviri hizmeti veren çevirmenlerin öncelikle kaynak metni okuması ve edebi açıdan kavraması gerekir. Metnin orijinal dilinde vermek istediği anlam bütünlüğünün özümsemesi ve bu anlam bütünlüğünün hedef dile çevirme işlemi esnasında bozulmaması gerekir. Bu özellikle şiir çevirileri söz konusu olduğunda en önemli konulardan biri olarak kabul edilir. Şiir az sözcükle çok fazla şey ifade etmeyi başaran bir söz sanatı olduğundan, çeviri esnasında tek bir kelimenin bile anlamı aktarılmadığında şiirin anlam bütünlüğü bozulur.

Edebi çeviri aynı zamanda taşıdığı özellikler nedeniyle çevirmenleri en zor zorlayan çeviri türlerinden biridir. Çevirmen edebi çeviri yaparken öncelikle kaynak metni okumalı ve edebi açıdan derinlemesine kavramalıdır. Kaynak metnin orijinal dilde vermek istediği anlam bütünlüğüne hakim hale gelmelidir. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta kaynak metindeki anlam bütünlüğünün hedef dile çevrilirken bozulmamasıdır. Bu özellikle şiir çevirilerinde oldukça önemli ve zor bir konudur. Şiir az sözcükle çok şey ifade etme sanatı olduğundan kaynak dilden hedef

dile yapılan şiir çevirilerinde tek bir kelimenin anlamının dahi eksik ya da yanlış aktarılması şiirde anlam bütünlüğünün bozulmasına neden olmaktadır. Uzunluk açısından kısa sayılabilecek olan şiirlerin çevirisi en zor edebi çeviri türlerinden biri olarak kabul edilir. Tiyatro oyunlarının çevirisi de edebi çeviri alt türlerinden biri olup farklı dillerde yazılmış tiyatro oyunlarının hedef dillere çevrilmesi sırasında çevirmenin hem kaynak dile hem hedef dile üst düzeyde hakim olmalıdır.

Romanlar uzunluk ve içerik bakımından diğer edebi türlere oranla daha kapsamlı metinler olma özelliğine sahiptir. Tercüman bu nedenle anlam çerçevesinde avantajlı bir konuma gelmektedir. Çünkü anlam bütünlüğünün sağlanamadığı bir cümle için önceki ya da sonraki olaylardan ve durumlardan çıkarımda bulunma, eksik olan anlam ilişkisini sağlama imkanı vardır. Roman çevirisinin dezavantajlı kısmı romanların uzun eserler olmasıdır.

Bu bağlamda edebi çeviri nedir sorusuna vereceğimiz yanıt ise bir edebi eseri aynı estetik değerleri gözeterek bir diğer dile aktarmaktır şeklinde olacaktır. Bunun içinse sadece bir yabancı dil bilmek yeterli değildir.

Edebi çeviri yapacak olan bir çevirmen öncelikle kendi diline ve kültürüne hakim olmalıdır. Sonra çeviri yapacağı dile ve kültüre hakim olmalıdır ki bunlar bir edebi çevirinin başarılı sayılabilmesi için olmazsa olmaz temel şartlarıdır.

Bir edebi eser çevirmeni, çevirmen kimliğinden önce okuyucudur. Çevirmen ne kadar iyi bir okuyucu ise o derecede başarılı bir çeviri eylemi gerçekleştireceği beklenir. Çevirmen örnek okuyucu kimliğinden sonra, iyi bir yazar olmalıdır. Çünkü edebi eser çeviren bir çevirmen düz bir yazıyı tercüme etmeyecektir. Tercüme etmesi gereken metinde yazarın duyguları, düşünceleri, yaşamışlıkları, görüşleri, öğütleri, dünyayı algılayışı ve vermek istediği mesajları gibi birsürü etmen mevcuttur. Bu yüzden çevirmenin metni tüm parametreleriyle büyük ölçüde algılaması ve diğer kültüre aktarması çevirmenden beklenen en temel hedeftir. Elbetteki tam anlamıyla bu mümkün olmayacaktır, çünkü bir eser her okuyucu için farklı anlamlar ifade edebilir, bir eser yazılırken yazarın o anki durumu eseri etkiler, hatta bazen yazar bile kendi eseriyle ilgili farklı bir zamanda farklı bir algılama süreci yaşayabilir. Durum böyleyken çevirmenden de olağanüstü bir şey beklenmemektedir. Ancak bir edebi eseri cümle cümle okuyup birsürü değişkeni ve dikkate alınması gereken unsuru gözden kaçırıp sadece elindeki metni diğer dile aktarma telaşında olan bir çevirmen iyi bir edebiyat çevirmeni sayılamaz.

Edebi çeviri yapacak olan çevirmenin edebiyatı sevmesi, takip etmesi ve bolca okuması gerekir. Edebi metinlerin çevirisi okumayı seven ve hayal gücü yüksek çevirmenlerce yapılmalıdır. Aksi takdirde çevirmenin kaynak metindeki duyguyu hedef dile ve kitleye yansıtması mümkün değildir.

Edebi çeviri sürecine başlanmadan önce çevirmenin söz konusu yazarın diğer eserlerini okuması ve tarzını anlaması başarılı ve kaliteli bir çeviri yapılabilmesi için gerekliliktir. Çevirmen orijinal metindeki duyguyu ve anlamı eksiksiz bir şekilde hedef metne geçirmeli ancak orijinal metinde herhangi bir ekleme ya da çıkarma yapmaktan kaçınmalıdır. Orijinal metinde eski dönemlere ilişkin kelimeler, argo sözcükler, özel hitaplar kullanılıyorsa bunların hedef dildeki karşılıkları aynı dönemde kullanılanlar arasından özenle seçilmelidir. Çevirmen edebi eserin kaynak metindeki üslubunu hedef metinde aynen korumaya özen göstermelidir.

Edebi eserlerde çeviri sorunları

İnsanlığın gelişimi, medeniyetlerin kurulabilmesi ve milletler arası etkileşim için ihtiyaç duyulan unsurların başında yazının geldiği yadsınamaz bir gerçektir. Bunun yanı sıra yazı kadar önemli olan bir başka ihtiyaç ise “çeviri”dir.

Yüzyıllardır varlığını sürdüren ve kültürler arası etkileşimde ciddi anlamda yeri olan bir etkinlik şeklinde açıklayabileceğimiz çeviri, herhangi bir dilde yazılmış olan metnin, başka bir dile doğru olarak ve anlamını kaybetmeyecek biçimde aktarılması ve bu sürecin sonunda ortaya çıkan eser anlamına gelmektedir.

Çeviri diller ve kültürler arası bir aktarımdır. Bu aktarımı, bir dilden başka bir dile bilgi aktarımı olarak yorumlamak yanlış olacaktır; çünkü çeviri diller arasında gerçekleşen bilgi, kültür, toplumsal doku ve yaşama biçiminin aktarımıdır.

Azra Erhat’a göre “özünde ortaklaşa bir etkinlik”, Bedrettin Cömert’e göre “karşılıklı anlaşmayı sağlamak için göstergelerin eşdeğerini bulma işi”dir.

Çeviri işleminde her iki dilin, bir başka deyişle kaynak dil ile hedef dilin değişik alanlarla ilgili anlatım biçimlerinin en etkin bir şekilde kullanılması ve bunların birbirine aktarılması söz konusudur.

Tahsin Aktaş, çevirinin ilkelerinden bahsederken hedef dil metni ile kaynak dil metni arasındaki olması gereken bağı şu şekilde dillendirir: “Hedef dil metni, kaynak dil metninin fikirlerini, yargılarını tam ve eksiksiz olarak vermelidir. Hedef dil metni, kaynak dil metninin üslup özelliklerini yansıtmalıdır. Hedef dil metni, kaynak dil metni gibi rahat okunabilmelidir.”

Çocukluk yıllarından itibaren çeviri işi ile uğraşan ve bunu adeta diller arası egzersiz gibi gören J.Wolfgang von Goethe’nin kaynak metin ile hedef metin arasındaki becerisi konusunda Cemil Meriç şöyle bir yorum yapar:

“Goethe hiçbir zaman esas metne dalacak, onun içinde eriyecek kadar aşırı bir feragat göstermez Schlegel gibi. İnatçıdır, ısrarlıdır. Ama Luther gibi esas metin uğruna kişiliğinden vazgeçmez. Çevirmek Goethe için daima teferruat kabilinden bir çalışmaydı. Ve daima daha acil bir mükellefiyete cevap veriyordu. Goethe’nin bütün tercümeleri kendi eserleri imiş gibi okunur. Üslup özellikleri Goethe’nin üslup özellikleridir. Öyle ki daha önce tercüme oldukları bilinmese, Goethe tarafından yazılmış sanılırlar.”

Dilbilimci Georges Mounin, Goethe’nin on sekizinci yüzyıldaki çeviri anlayışını üç noktada özetlemektedir:

1. Çeviri, orijinal metnin düşünce bütünüünün aktarılmasını öngören bir olgudur.
2. Çeviri, orijinal metnin hedef dilde başka bir düzenekle taklit edilmesi, daha doğrusu kopya edilmesi işidir.
3. Çeviri, sadece orijinal metnin anlamını değil, aynı zamanda o metnin içerdiği söz sanatlarının, üslûbunun ve ritmik unsurlarının da aktarılmasını sağlayan bir süreçtir.

Çevirinin şimdiye kadar yapılmış çok sayıdaki tanımlarını burada sıralamak ya da işlevlerinden uzun uzadıya söz etmek muhakkak ki imkânsızdır. Kimine göre kelime kelime çeviri, en kötü çeviridir; kimine göre metne sadık kalınmalıdır. Bir başkasına göre, iyi bir çevirmenden beklenen; orijinalindeki düşünceleri aynen

nakledebilmektir. Çevirinin bir de iletişim gibi bir görevi vardır. Aslında çeviri iletişimin belli bir türü ve özel bir şeklidir.

Margret Amman'a göre çeviri, daima bir iletişim durumu içerisinde yer almakta ve bu durum içerisinde gerçekleşmektedir.

Çeviriden beklenen şey, hiç kuşkusuz ki iletişime imkân sağlamasıdır. Sosyal bir varlık olarak insan başkalarıyla iletişim kurabilmek, diğer bir deyişle amacını karşısındakine aktarabilmek için muhatabı dikkate almak durumundadır. Alıcı diye de adlandırabileceğimiz muhatabımızla iletişim kurarken ona neyi ilettiğimiz değildir önemli olan, nasıl ilettiğimizdir. Kısaca, herhangi biriyle iletişim kurarken bir amacı vardır insanın. Bu amaca ulaşmak için 'alıcı'nın kim olduğu, hangi görenek ve davranış biçimlerine sahip olduğu konuları dikkate alınmalıdır. İşte bu noktada iletişim ile kültür arasındaki ilişkiyi irdelemek yerinde olacaktır.

Zira çeviri iki farklı kültür arasında köprü görevi üstlenmektedir. Çevirilerde çoğu zaman aktarılan şey kültürdür. Kültür aktarımının en yoğun görüldüğü çeviri edebi çevirilerdir.

Edebi çevirmen iki dünya arasındaki geçiş noktasını kontrol eden konumundadır. Çıkış dil ile hedef dil arasındadır. Bu köprü aynı zamanda edebi çevirinin temel şartlarını da taşımak zorundadır, diğer bir deyişle üslup ve içerik olarak dikkat edilmeli ve aslına sadık olarak verilmelidir. Bu noktada Goethe'nin çevirinin temel ilkeleri ve türleri konusundaki görüşlerinden bahsetmeden geçemeyeceğiz. Ona göre çevirinin iki temel ilkesi vardır.

Birincisi, yabancı bir ulusun yazarının, sanki bizden biriymiş gibi, aktarılmasını, ikincisi ise, yabancı olana bizim yaklaşmamızı, onun koşullarını, anlatım biçimini özümsememizi bekler. Diğer taraftan çeviri türlerine gelince; birincisi, yabancı edebiyatı bize, kendi bünyemize uygun bir biçimde tanıtır. Sade bir düzyazı çevirisi bu türe en elverişli olanıdır.

Düzyazı, şiir sanatının özelliklerini, hatta şiirsel coşkuyu genel bir düzeye indirgediğinde ve yabancı yetkinlikleri kendi ulusal yaşamımız içinde tanıtarak, hiç farkına varmadan bize yüce duygular kazandırdığı için başlangıç evresinde çok yararlıdır.

İkincisinde asıl amaç yabancı olanı özümsemek ve kendine uygun biçimde yeniden serimlemektir. Buna ben yanılısama evresi demek istiyorum. Üçüncüsünde çevirinin özgün yapıyla özdeş kılınmak istendiği, yani birinin, diğerinin yerini tuttuğu değil de yerini aldığına tanıklık edeceğimiz türdür.

Bu tür önceleri çok tepki görmüştür. Çünkü özgün yapıya çok bağlı olan çevirmen, az ya da çok olsa da ulusunun özgünlüğünden ödün verir.

Çeviri, kültürler yumağı içinde yer alan, kültürden ayrıştırılması olanaksız bir etkinliktir. Çeviri denilince akla kültür aktarımı geldiğine göre bu noktada kültür kavramından kısaca söz etmenin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Kültür, insanın, yaşayış ve düşünüş tarzında, günlük ilişkilerinde, sanatta, yazında, dinde, sevinç ve eğlencelerinde kendisini ifade etmesidir. Onun medeniyetle arasındaki farkı Alman antropolog Thrunwald şu şekilde dile getirir: "Kültür, tavırlardan, davranış tarzlarından, örf ve adetlerden, düşüncelerden, ifade şekillerinden, kıymet biçimlerinden ve teşkilattan mürekkep bir sistemdir. Medeniyet ise, birikmiş bir bilgiye ve teknik vasıtalara sahip olmayı ifade eder."

Ziya Gökalp'e göre ise medeniyet, farklı unsurların ortak malıdır. Ulusal kültürü ve medeniyeti birbirinden ayıran, ulusal kültürün özellikle duygulardan, medeniyetin ise bilgilerden oluşmasıdır.

Bu tanımları çoğaltmak mümkündür fakat kültürün en önemli unsurlarından biri olan 'Dil'in edebiyatla olan ilişkisini düşünürsek Kültür-Edebiyat bağı göz ardı edemeyeceğimiz açıktır.

Alman dilbilimciler Wilhelm von Humboldt ve Johann Gottfried Herder'in, dilin kültür olayları üzerindeki büyük bir etkisi ve gücü olduğu şeklinde bir bulguda birleştikleri görülmektedir. Ayrıca dilin, bir ulusun tinsel enerjisi olduğunu, diğer bir deyişle kültürün bir aynası olduğunu dile getirmektedir. Bu doğrultuda özellikle roman, öykü ve şiir edebi metinlerin çevirilerinde kültürel aktarımın büyük bir öneme sahip olduğu bir gerçektir. Kültürler kendi dillerinin özellikleri arasından süzülerek ışığa çıkarlar. O halde edebi metinde yapılacak kültür transferi söz konusu demektir. Bu transferi iyi yapabilmek için şüphesiz ki her iki kültürü de iyi tanımak gerekmektedir.

Köksal Dinçay iyi çeviri yapmanın temel ilkeleri olarak; eserin içeriğini iyi kavrama, birebir çeviriden kaçınma, hem kaynak hem de hedef dile iyi hâkim olma, hedef dil kültüründe geçerli olan ifadeleri kullanma ve üslûbu doğru aktarma şeklinde sıralar.

Humboldt ve Hebel, metne sadık kalma çabasıyla yapılan çevirilerin kelime kelime çeviri olduklarını, farklı dillerdeki kelimelerin birbirini karşılayamayabileceği için bu çevirinin bu kez de anlamına sadık kalamayacağı için hatalı çeviriler olduğundan bahseder.

Sorunun daha çok edebi metinlerde düğümlendiği ve özellikle kültürel aktarımlarda bu düğümün daha da etkili olduğu görülmektedir. Bir dilin gramer yapısını çok iyi bilmek ve fazlaca kelime hazinesine sahip olmak o dile hâkim olduğunuz anlamına gelmez. Yabancı bir metni kendi dilinize çevirirken gramer bilgileriniz ve çok kapsamlı bir sözlüğünüz size yardım edebilir fakat iyi bir çevirmenden beklenen, orijinal metindeki düşünceleri aynı şekilde aktarmaya aracılık etmektir.

Bir dildeki belli bir metinde bulunan anlamın başka bir dildeki belli bir metinde yeniden kurulmasını sağlayacak biçimde girilen dilsel bir aktarma işlemi 16 olarak tanımlanan çeviri için maalesef günümüzde bile hala "bir başkasının gerçekleştirdiğini olduğu gibi aktarmak" şeklinde bir önyargının olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu önyargının yok edilmesi için en büyük görev çevirmenlere düşmektedir. Edebi metnin içeriğini iyi anlamak ve özellikle kültürel aktarımı doğru yapmak olmazsa olmazlardır. Biz, bu çalışmamızda edebi metinlerin çevirisinde yapılan hatalardan bazılarını açıklamalarla ortaya koymak istedik.

Çeviri üzerine yukarıda verdiğimiz bilgiler ışığında edebi çevirilerde yapılan hataları, bu hataların yapılmasındaki ana etkenlerin ne olduğu ve hataları en aza indirmek için hangi noktalara dikkat edilmesi gerektiği konusunda örneklendirme yapmak istiyoruz. İlk olarak bu örneklendirmeyi Türk tiyatrosunda önemli bir yere sahip Necati Cumalı'nın "Nalınlar" adlı eseri ile Cornelius Bischoff tarafından "Holzpantinen" başlığıyla Almancaya çevirisini özellikle kültür transferi açısından ortaya koyacağız, daha sonra da diğer çevirilerden örnekler sunacağız.

Çevirmen Bischoff, özellikle kültürel aktarımlarda hatalar yapmıştır. Bunlar oyunun başkarakterlerinden Döndü ile Muhtar arasında geçen konuşmalarda daha çok karşımıza çıkar. “Söyle ne dersen baş üstüne.” cümlesi Almancaya “Ich bin ganz Ohr.” (Holzpantinen s.3) şeklinde çevrilmiştir. “Söyle sen ne dersen baş üstüne” cümlesi, “Sen ne dersen onu yaparım, dediğinin dışına çıkmam” anlamındadır. Buna karşılık Almanca çevirisinde verilen “Ich bin ganz Ohr” cümlesi ise “Can kulağıyla seni dinliyorum” demektir.

Bu metinde en önemli çeviri hatası ise; kahramanlardan Ali’nin “Söyle elimden gelirse onu da yaparım” cümlesine Osman’ın “Gelir, yaşın başın müsait.” Şeklinde verdiği karşılığın Almancaya çevirisindedir. Buradaki “gelir” kelimesi şüphesiz ki elinden gelir anlamındadır. Fakat çevirmen, Osman’ın verdiği “Gelir, yaşın başın müsait” cümlesini “Dein Einkommen und auch dein Alter erlauben es dir” (Holzpantinen s.47) şeklinde çevirerek büyük bir hata yapmıştır. Bu cümlenin tam karşılığı şöyledir: “Senin gelirin ve yaşın buna izin vermektedir” Almancada “Einkommen” kelimesinin sözlük anlamı bir kimseye veya topluluğa belli zamanlarda, belli yerlerden gelen para miktarıdır, varidattır. Emek karşılığında sağlanan maaş, ücrettir. Diğer bir deyişle; bir ekonomik birimin belli bir süre içerisinde kazandığı ücrettir, aylıktır, kiradır. Eğer çevirmen “gelir” kelimesini Almancaya çevirirken bir önceki cümleyi yeterince dikkate alsaydı, buradaki “gelir” kelimesini kişinin elde ettiği kazanç değil de, bir şeyi yapmaya muktedir olması, becerebilmesi ve bir şeye gücünün yetmesi anlamına gelen “es liegt in deiner Macht” ya da “du kannst dein Bestes tun” şeklinde çevirmek suretiyle bir karşılık verebilirdi. Çevirmenin böylesine bir dikkat eksikliği anlamı tamamıyla değişmesine yol açan bir hatayı doğurmuştur. Bunca eleştirinin yanı sıra çevirmenin özellikle anlam naklini tam olarak yaptığı ya da metinde kullanılan Türkçe deyimın Almanca karşılığını eksiksiz olarak verdiği cümlelerle de karşılaştık. Buna en iyi örnek olarak muhtarın “Senin geldiğini duyunca tabanları kaldırıp kaçtı” cümlesinin Almancaya “Als er hörte, dass du kammst, machte er sich aus dem Staub” (Holzpantinen s.5) şeklinde çevrilmesini gösterebiliriz. “Tabanları kaldırıp kaçmak” deyimini, çok hızlı yürümeye ya da çok hızlı koşarak kaçmaya başlamak anlamına gelmektedir. Almancaya çevirisinde çevirmen, Türkçe karşılığı “gizlice uzaklaşmak, tüymek, sıvışmak” olan “sich aus dem Staub machen” kalıbını kullanmıştır. Buna benzer başarılı çevirilere muhakkak ki metinde rastladığımızı belirtmek yerinde olacaktır.

Çalışmamızı diğer edebi metinlerin çevirilerinde tespit ettiğimiz hataları ortaya koyarak örneklendirme açısından zenginleştirmek istiyoruz. Thomas Mann’ın “Buddenbrooks” adlı romanının Burhan Arpad tarafından “Buddenbrook Ailesi” başlığıyla çevirdiği metinde özellikle kültürel aktarımlardaki hataları ortaya koymaya çalışacağız.

Orijinal metinde “Es ist spät, aber wir haben mit dem zweiten Frühstück gewartet.” (s.199) cümlesinin çevirisi ise “Geç oldu ama ikinci kahvaltısı için sizi bekledik.” (s.160) şeklindedir. Kelime kelime çevirisi “ikinci kahvaltı” olan “das zweite Frühstück” yapısının Türkçe karşılığı hedef metinde “ikinci kahvaltısı” olarak verilmiştir.

Çevirmen, Türk yaşam şeklini düşünerek birinci kahvaltının sabah, ikincisinin de ikinci vakti ya da akşama doğru yapılan ve bazı yerlerde de “beş çayı” olarak

alandırılan bir kahvaltılık şekli diye düşünerek çevirisini bu doğrultuda yapmıştır. Eğer çevirmen, “zweites Frühstück” yapısının Almancada başka ne anlama gelebilir düşüncesiyle araştırırsa “öğle yemeğinden önceki ara öğün” anlamına geldiğini fark eder ve “ikinci kahvaltılık” diye çevirmezdi. Türklerin yaşam biçiminde sabah kahvaltılık ile öğle yemeği arasında herhangi bir öğün söz konusu olmadığı ve öğünler arasında sadece ikinci vakti ‘ara öğün’ gerçekleştirildiği için çevirmen kültürel aktarım açısından kendince bir şeyler yapmaya çalışmış fakat her iki kültür arasındaki zaman farkını gözden kaçırmıştır.

Yukarıda belirttiğimiz gibi çeviri sürecinde amaç yeni bir ürün ortaya çıkarmak değildir, bilakis elde var olan ürünün başka bir dilde bir kopyasını çıkarmaktır. Bu kopyayı çıkarırken çevirmen özellikle kültürel aktarımlarda çok titiz davranmalıdır. Çünkü onun yaptığı iş kelimenin tam anlamıyla kültür transferidir. Hem kaynak dilin kültürünü hem de hedef dilin kültürünü çok iyi tanımış olmalıdır. Aksi takdirde kültürel aktarım hatası, okuyucunun orijinal eserdeki verilmek istenen mesajları tam anlamıyla algılayamamış olmasına neden olacaktır. Gerçek olan şudur ki, Humboldt ve Goethe’nin de dile getirdikleri gibi çeviri işi dünya edebiyatına hizmet eden en önemli ve elzem işlerden biridir, kendimizi bu zahmetli ve bir o kadar da eğlenceli işten asla geri bırakmayalım.

Pekiştirme soruları (Пысықтау сұрақтары):

1. Edebi çevirinin tanımını yapınız.
2. Edebi çevirmenin özelliklerini anlatınız.
3. Edebi çeviri sürecini tasvir ediniz.
4. Dilbilimci Georges Mounin, Goethe’nin on sekizinci yüzyıldaki çeviri anlayışını nasıl özetlemiştir?
5. Edebi çeviri sorunlarını örneklerle açıklayınız.

Kaynaklar (Әдебиеттер):

1. Nalcıoğlu A. Edebi eserlerde çeviri sorunları // Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı 55 Aralık 2015, s 1-9.
2. Тарақ Ә. Жақсылықов А. Мұсалы Л., Адаева Е. Аударма теориясы. – Алматы: Қазақ университеті, 2013.
3. Rıfat M. Çeviri Seçkisi II. Çeviribilim Nedir? – İstanbul: Sel Yayıncılık, 2008.
4. Akarsu B. Dil-Kültür Bağlantısı. – İstanbul: Remzi Kitabevi, 1984
5. Azra E. Türk Dili-Çeviri Sorunları// Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi, Sayı 322, 1978, s.54
6. Bedrettin C. Kurumsal Açından çeviri Sorunu, Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi, Sayı 322, 1978, s.3
7. Tahir-Gürçağlar Şehnaz. Çevirinin ABC’si. – İstanbul: Say Yayınları, 2018.